

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 278/2015-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. októbra 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť sudkyne [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na priekope 174/13, Žilina, vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 222/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 222/2009 p o r u š e n é b o l o .
2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 222/2009 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Polkovej, Na Priekope 174/13, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

5. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. mája 2015 doručená sťažnosť sudkyne [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 222/2009, ktoré ešte nebolo skončené aj napriek sťažnostiam sťažovateľky podaným predsedovi súdu.

6. Na základe uvedeného sťažovateľka ústavný súd požiadala, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 222/2009 porušené, prikáže okresnému súdu konať v predmetnom konaní bez zbytočných prieťahov, prizná jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 296,44 €.

7. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla, že v ostatnom období sa vo veci koná a k predĺženiu súdneho konania došlo kvôli zmene zákonného sudcu, pre jeho nadmernú zaťaženosť

a pre početnosť rôznych procesných úkonov zo strany účastníkov konania; navrhla tiež nepriznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie, resp. nepriznať v žiadanej výške pre jeho riadne neodôvodnenie.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu spisu.

9. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu.

Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jej rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva

z § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého sudca si pojednávanie pripraví tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní.

13. Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa predmetu sporu, zložitosti veci, správania účastníkov konania a postupu súdu (napr. I. ÚS 41/02 alebo Záborský a Šmáriková v. Slovenská republika a pod.).

Je nepochybné, že v danom prípade je „v hre“ dôstojnosť osoby všeobecného súdu, teda veľmi dôležitý predmet sporu nielen pre sťažovateľa, ale aj ostatných sudcov, ktorí za rovnakú prácu dostávajú aj podstatne menej zaplatené ako sudcovia špecializovaných súdov.

14. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prieťahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (I. ÚS 158/2010).

15. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že argumenty uvedené vo vyjadrení okresného súdu ospravedlňujúce nečinnosť okresného súdu nemohol ústavný súd akceptovať a v súvislosti s uvedeným poukazuje na svoju predchádzajúcu štandardnú judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, procesná aktivita účastníka či častá zmena konajúceho sudcu a podobne nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku

nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

16. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania – vyše 6 rokov – ústavný súd nepovažoval vôbec za významné podrobne skúmať už uvedené kritériá (bod 13), pretože ani právne či skutkovo seba náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu; a už vôbec nie spor týkajúci sa diskriminácie sudcu. Ústavný súd preto mohol konštatovať, že doterajšou nečinnosťou či nesústredenou a neefektívnou činnosťou okresného súdu došlo k porušeniu práva sťažovateľky na primeranú dĺžku konania (bod 1 výroku).

17. Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (bod 2 výroku).

18. Ústavný súd môže priznať tomu, koho právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 5 ods. 4 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti takto: „... *konanie, ktoré trvá už extrémne dlho, ju vyčerpáva, spôsobuje jej traumy a prehlbuje jej diskriminačné postavenie...* “

19. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a príkaz konať vo veci bez zbytočných prieťahov nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej finančnú kompenzáciu v žiadanej sume 3 000 €, ktorú považoval za primeranú a ktorú jej vyplatí okresný súd (bod 3 výroku).

20. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 296,44 € (odmena za dva úkony právnej pomoci), a to na účet jej právnej zástupkyne v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu.

21. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2015